Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Meensesteenweg 406-408
(Roeselare, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021A15
Januari 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1 Resultaten van het bureauonderzoek 7

1.1 Administratieve gegevens 7
1.2 Onderzoeksopdracht 9

1.2.1 Doelstelling 9
1.2.2 Onderzoeksvragen 9
1.2.3 Juridische context 9
1.2.4 Randvoorwaarden 9
1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein 10

1.3 Werkwijze en strategie 11

1.3.1 Methode 11
1.3.2 Fysisch geografische situatie 11
1.3.3 Historische context en bekende archeologie 11
1.3.4 Archeologische indicatoren 11
1.3.5 Verstoringshistoriek 12
1.3.6 Introductie tot het projectgebied 13

1.3.6.1 Ruimtelijke situering 13
1.3.6.2 Geplande werken 14

1.4 Assessmentrapport 19

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie 19

1.4.1.1 Landschappelijke situering 19
1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie 24
1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie 25
1.4.1.4 Bodemvormingsprocessen 26

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis 27

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden 27
1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen 30
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen 31
1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen 35

1.5 Synthese 38

2 Bibliografie 40

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....14
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....17
Figuur 6: Doorsnede geplande werken (bron: opdrachtgever).....17
Figuur 7: Inplantingsplan gelijkvloers. De rode bomen op het plan zijn te rooien, de groene bomen worden behouden. (Bron: opdrachtgever).....18
Figuur 8: Kelderplan (bron: opdrachtgever).....18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen.....22
Figuur 13: Hoogteverloop, west-oost (Bron: Geopunt).....22
Figuur 14: Hoogteverloop, noord-zuid.....23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). .25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).....27
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....31
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....32
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).....32
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).....33
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....33

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart van december 1917 (Bron: Memory Maps 10-20SE4-2A-171217-Roulers). 34
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt). 34
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt). 35
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt). 36
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orhtofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt). 36
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt). 37
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt). 37

TABELLENLIJST

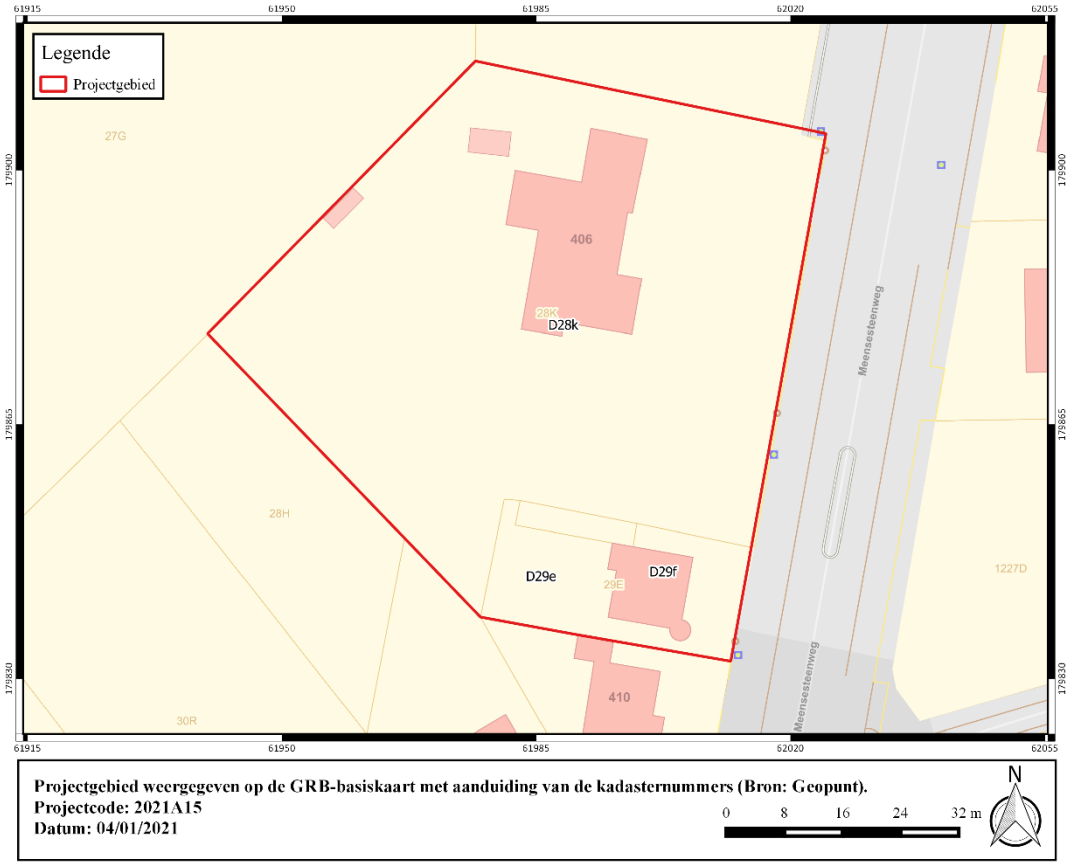
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

1 Resultaten van het bureauonderzoek

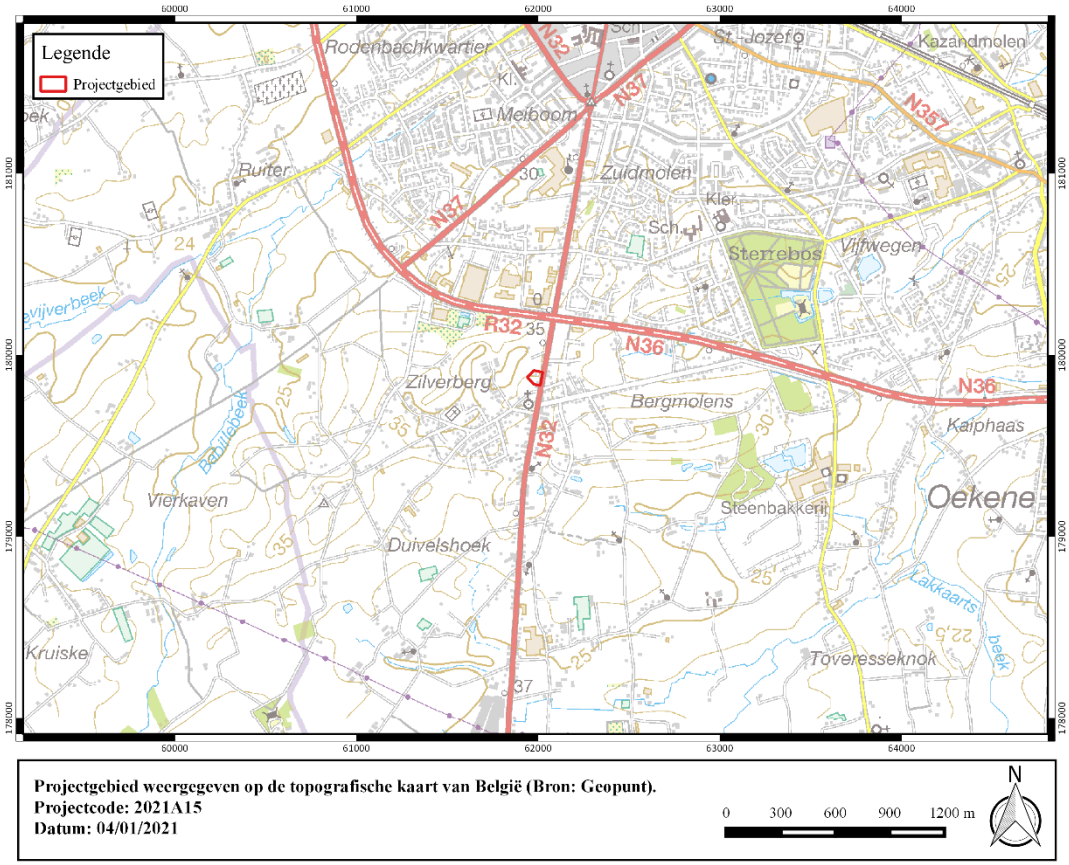
1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Roeselare
	Deelgemeente	Rumbeke
	Postcode	8800
	Adres	Meensesteenweg 406-408 8800 Rumbeke
	Toponiem	Meensesteenweg 406-408
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X_{min} = 61914 Y_{min} = 179822 X_{max} = 62055 Y_{max} = 179920
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Roeselare, Afdeling 7, Sectie D, nr's: 28k; 29e, 29f Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied, deels in een zone bestemd als agrarisch gebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m^2 of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m^2 of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4558 m^2; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Roeselare Meensesteenweg 406-408 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed[1] geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.[2]

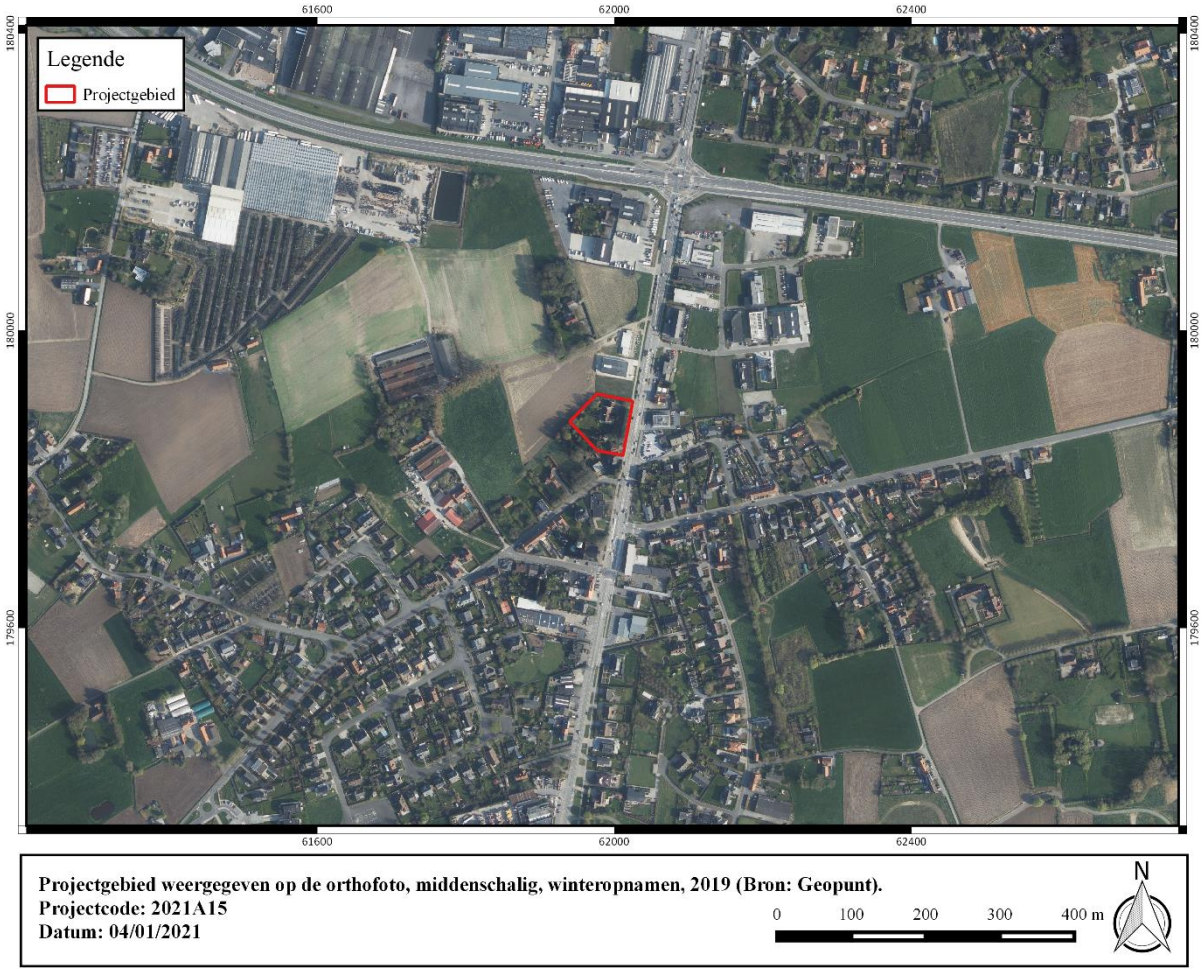
[2] http://www.geopunt.be/

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Rumbeke, deelgemeente van Roeselare, in de provincie West-Vlaanderen. Rumbeke is gelegen ten zuiden van Roeselare. Het grondgebied wordt doorsneden door drie waterlopen respectievelijk de Mandel, de Babillebeek en de Regenbeek. Buiten het verstedelijkt centrum van Rumbeke, dat morfologisch vergroeid is met Roeselare, telt Rumbeke ook verschillende landelijke gehuchten onder meer Vossemolen, Duizendzinnen, Hukker, Kazand, Vijfwegen en twee kerkgehuchten Beitem en Zilverberg. De gemeente wordt van noord naar zuid doorsneden door de steenweg Brugge-Menen, waarlangs het plangebied zich situeert.

Het terrein is gelegen in het gehucht Zilverberg en grenst ten oosten aan de Meensesteenweg en ten noorden en zuiden aan bebouwde percelen. De dorpskern van Rumbeke situeert zich ca. 2,8 km ten noordoosten, de stadskern van Roeselare (Markt) is gelegen op 2,5 km ten noorden.

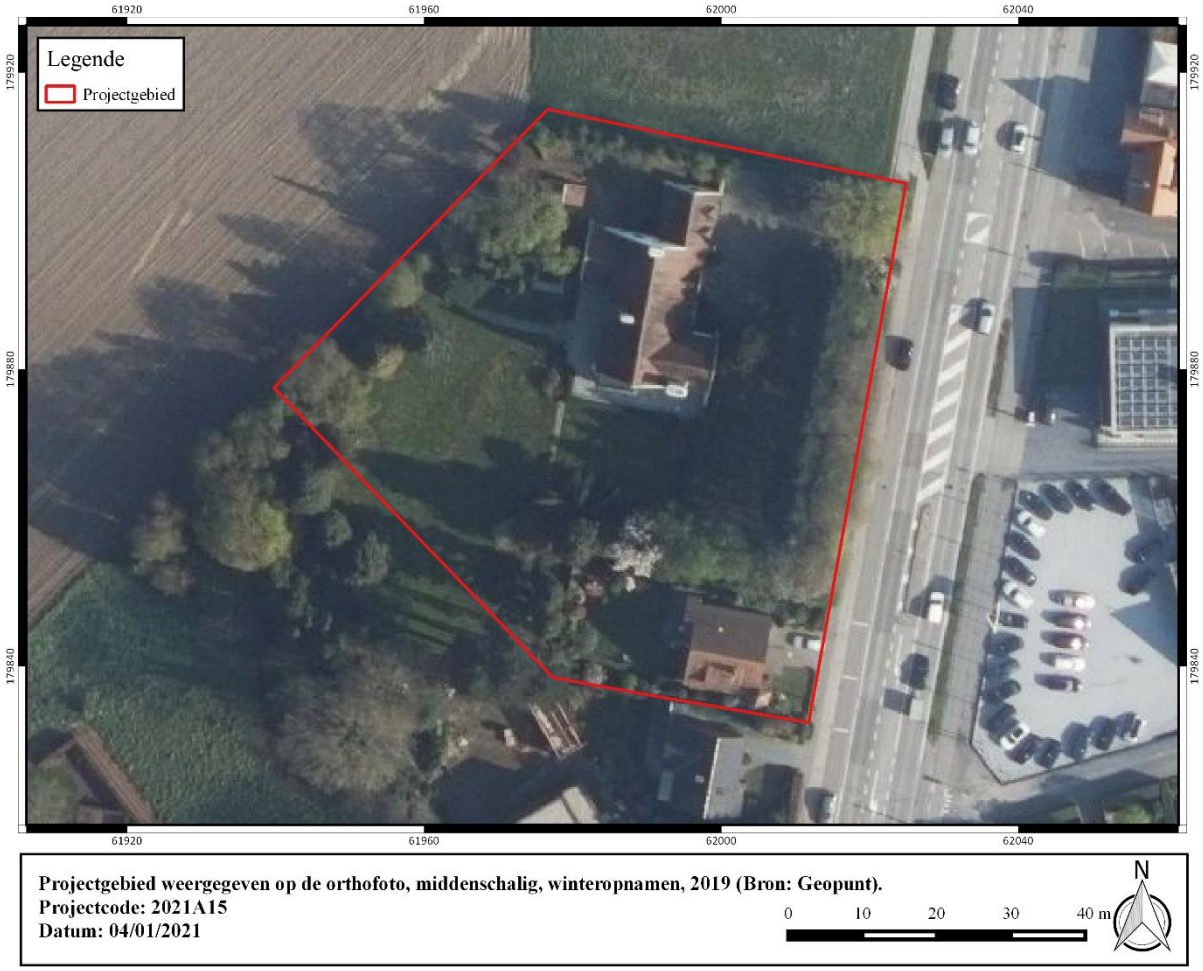

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 4558 m². Op heden is ca. 500 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing betreft 2 woningen die op heden niet meer bewoond zijn. Rondom de gebouwen is verharding aanwezig. Vooral aan de buitenrand van het projectgebied is vrij dichte vegetatie in de vorm van bomen aanwezig.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de sloop van 2 woningen, het rooien van de bestaande aanplantingen en het bouwen van 2 kantoorgebouwen met overdekte en in het terrein verzonken parkeerplaatsen.

Er wordt gekozen voor 2 afzonderlijke langwerpige entiteiten, het ene volume evenwijdig met de steenweg, het andere daar dwars op. Het kantoorgebouw A zal de nieuwe kantoren herbergen van Quaestor vermogensbeheer. De eerste verdieping, het eigenlijk toegangsniveau, wordt ingericht als ontvangst, kleinere en grotere vergaderruimtes. Op de tweede verdieping zijn een 28-tal vaste werkplekken voorzien, op de derde verdieping, ifv mogelijkse groei, nog eens 12 werkplekken. Achteraan de derde verdieping wordt een grotere polyvalente ruimte voorzien, de ruimte met uitpandig terras, bar en nabijheid van keuken kan gebruikt worden voor interne opleidingen, eet-, ontspannings- en verpozingsruimte. Aansluitend op de polyvalente ruimte wordt een fitnessruimte met douches voorzien. Alle verdiepingen zijn voorzien van de nodige sanitaire ruimtes, ‘stille’ werkplekken, vestiaires, backoffices, bergingen en kitchenettes en/of koffiecorners.

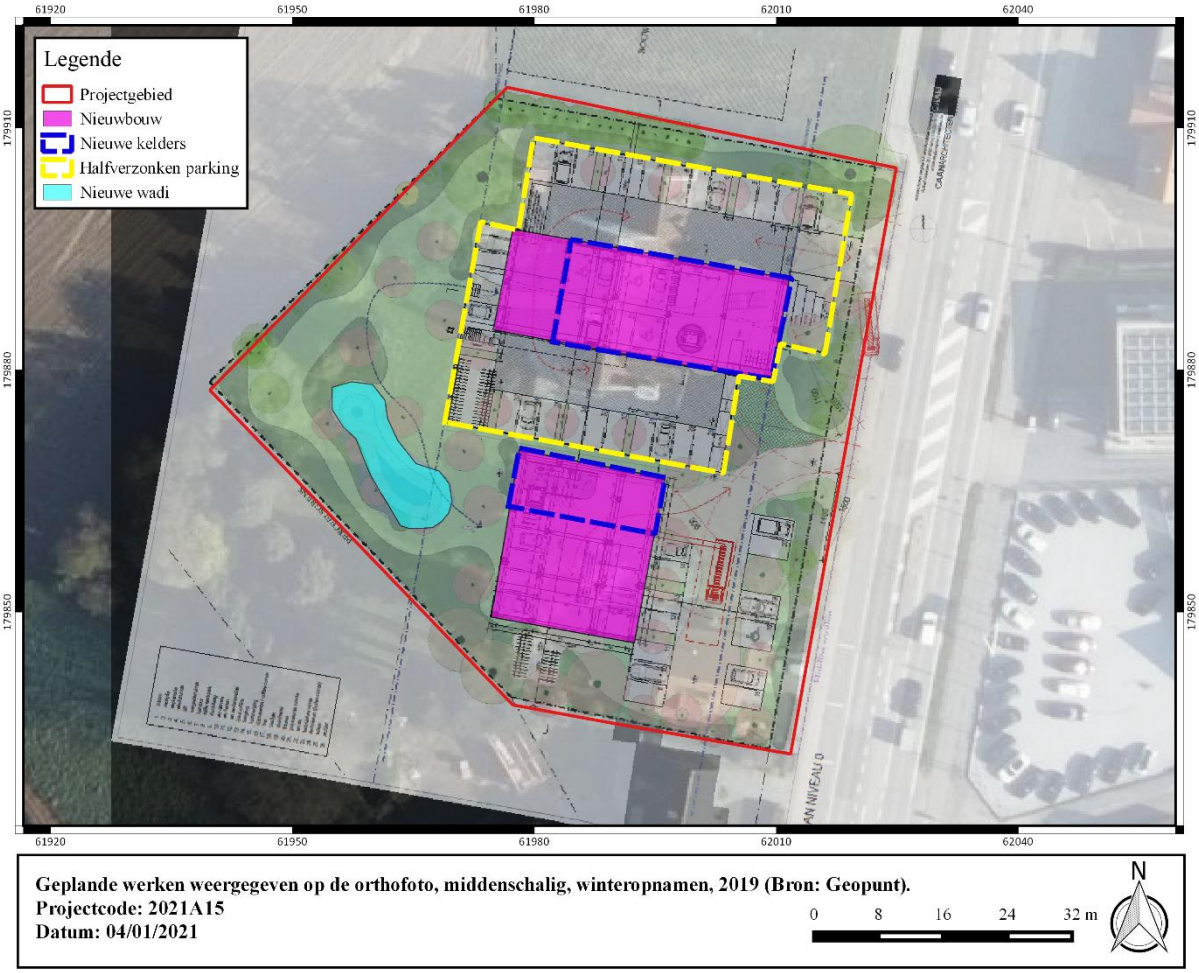
Het kantoorgebouw B heeft 2 quasi-identieke verdiepingen met telkens een vergaderzaal, 16 werkplekken, een receptieruimte, back-offices, kitchenette en een hoofdbureel. De sanitaire ruimtes zijn aanwezig op elke verdieping maar zijn gemeenschappelijk. Het mindervalide toilet bevindt zich op de tweede verdieping.

In totaal zijn er ook 37 parkeerplaatsen voorzien, waarvan een aantal deels verzonken. De parking wordt volledig uitgewerkt in waterdoorlatend materiaal om een maximale infiltratie in de bodem te verwezenlijken.

Bij elk gebouw wordt het regenwater opgevangen in een regenwaterput waarvan het water wordt hergebruikt voor het spoelen van alle toiletten, uitgietbakken, schoonmaak-lokalen en voor een aantal buitenkranen. De overloop van de regenwaterputten is verbonden met de ondiepe wadi achteraan het perceel (max 30cm diep) van 144,65m². Er wordt voor elk gebouw een septische put voorzien. Hier worden de enkel de fecaliën op aangesloten. De overloop van de septische putten zal aangesloten worden op het bestaande openbare rioleringsnet aan de Meensesteenweg.

Concreet worden de volgende bodemingrepen voorzien:

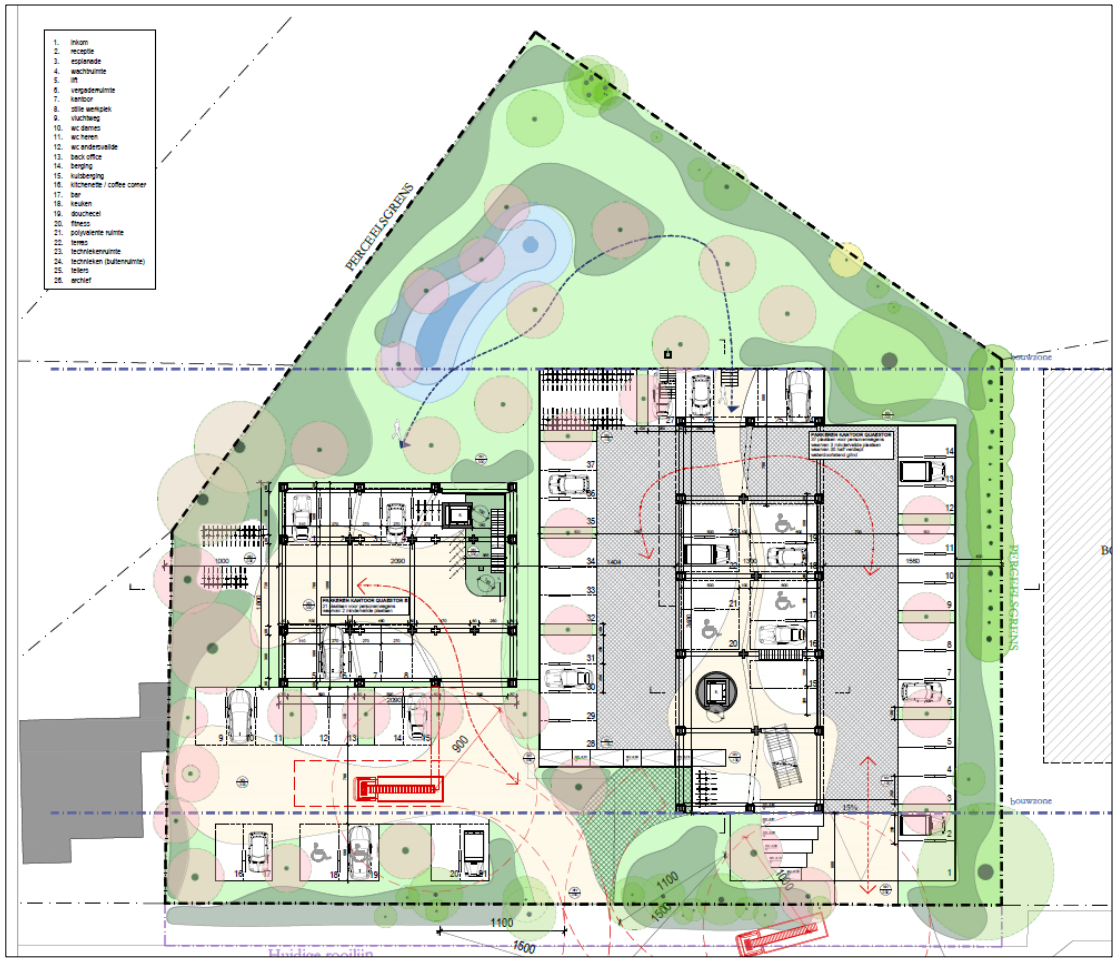
- De realisatie van twee kantoorgebouwen. Het noordelijk gebouw heeft een footprint van ca. 450 m², het zuidelijk gebouw heeft een oppervlakte van ca. 380 m². De gebouwen worden gefundeerd door middel van paalfunderingen waarvan de diepte nog te bepalen is door ingenieursstudie. Onder de gebouwen worden nieuwe kelders voorzien. Het zuidelijk gebouw krijgt een kelder van ca. 133 m², het noordelijk gebouw krijgt een kelder van ca. 355 m². De kelder van het zuidelijk gebouw wordt aangelegd tot 3,5 m-mv, inclusief vloerplaat, de kelder van het noordelijk gebouw tot 4,5 m-mv, inclusief vloerplaat. Elk gebouw wordt voorzien van één lift. Voor de liftputten zal de bodemingreep nog een halve meter dieper zijn.
- Ter hoogte van het noordelijke gebouw wordt een half-verzonken parkeergelegenheid voorzien. Hier zal een zone van ca. 1445 m² 1 meter uitgegraven worden. Inclusief funderingskoffer en verharding zal voor deze zone een bodemingreep nodig zijn tot ca. 1,5 m-mv.
- In het zuidwestelijk deel van het plangebied wordt een nieuwe wadi gerealiseerd over een oppervlakte van ca. 120 m². Deze wadi wordt uitgegraven tot een diepte van ca. 30 cm-mv.
- De rest van het terrein wordt heringericht als groenzone of wordt verhard. Aan de zijden blijven een aantal bomen behouden. Welke bomen gerooid worden is te zien in bijlage – geplande werken. De bomen centraal binnen het terrein worden allemaal gerooid. Voor de buitenaanleg (verharding en groenzone) dient een algemene bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv. Hier zal immers ook werfverkeer en werfinrichting plaatsvinden.
- In functie van de geplande werken wordt tevens nieuwe riolering voorzien die zal aansluiten op nieuw te realiseren putten.

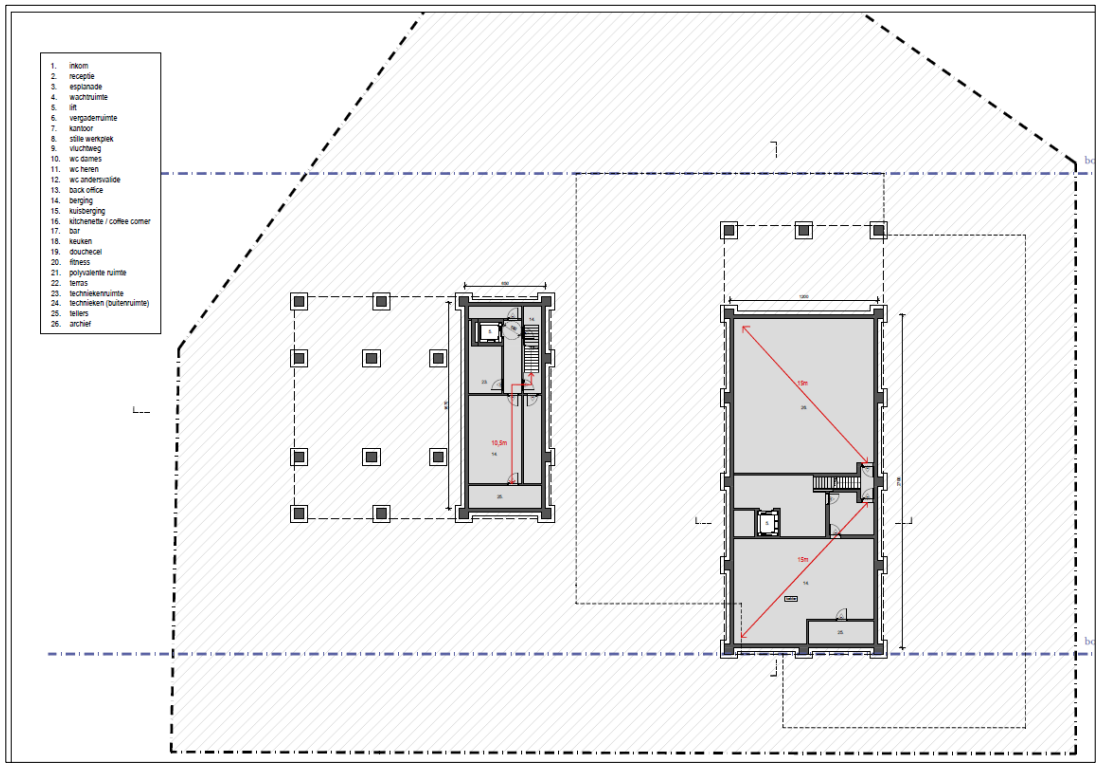
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: Doorsnede geplande werken (bron: opdrachtgever).

Figuur 7: Inplantingsplan gelijkvloers. De rode bomen op het plan zijn te rooien, de groene bomen worden behouden. (Bron: opdrachtgever).

Figuur 8: Kelderplan (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.1.1 Landschappelijke situering

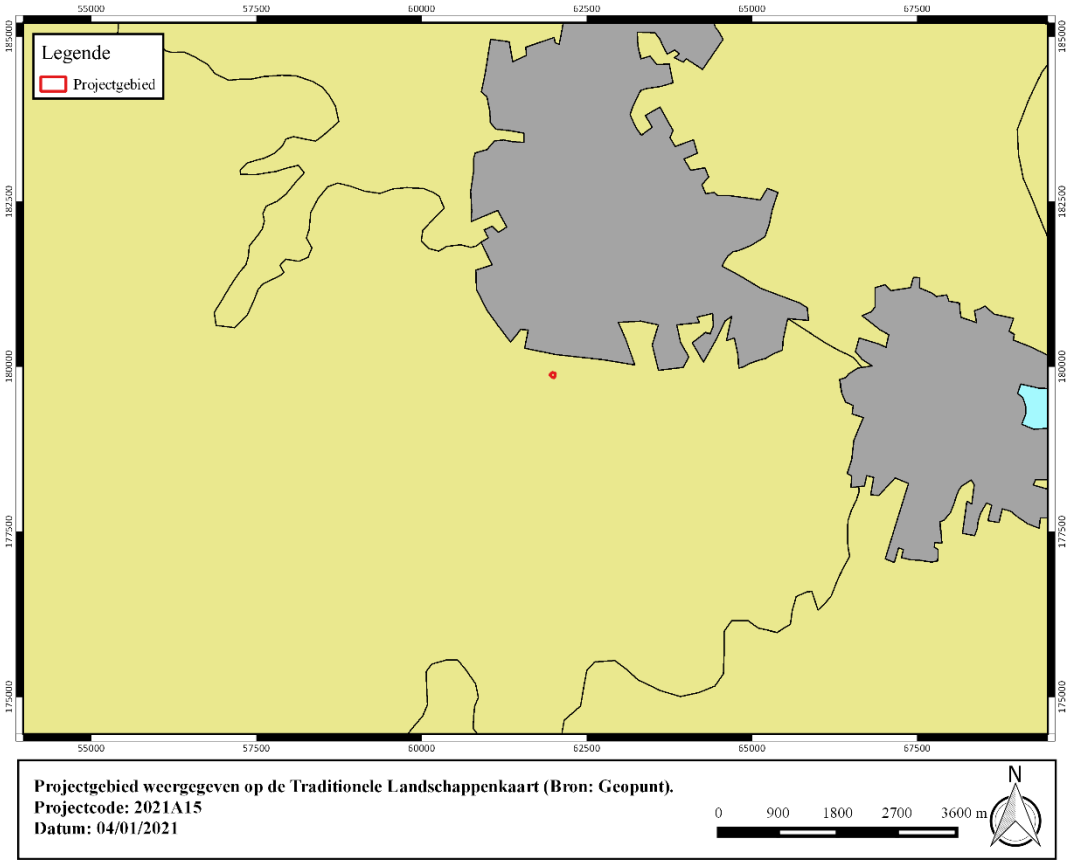
Landschappelijk is het plangebied gelegen in de zandleem- en leemstreek.

Geomorfologisch situeert het plangebied zich ter hoogte van het interfluvium Mandel-Leie. Het terrein is gelegen ter hoogte van een noordoostelijke uitloper van de Centraal West-Vlaamse Heuvelrug. Deze uitloper is van de rest van de heuvelrug afgesneden door de beekvallei van de Babillebeek, waardoor deze in principe is geëvolueerd naar een geïsoleerde heuvel. Deze getuigenheuvel wordt aangeduid met de benaming *Zilverberg* en vormt met 39 meter het hoogste punt van Roeselare.

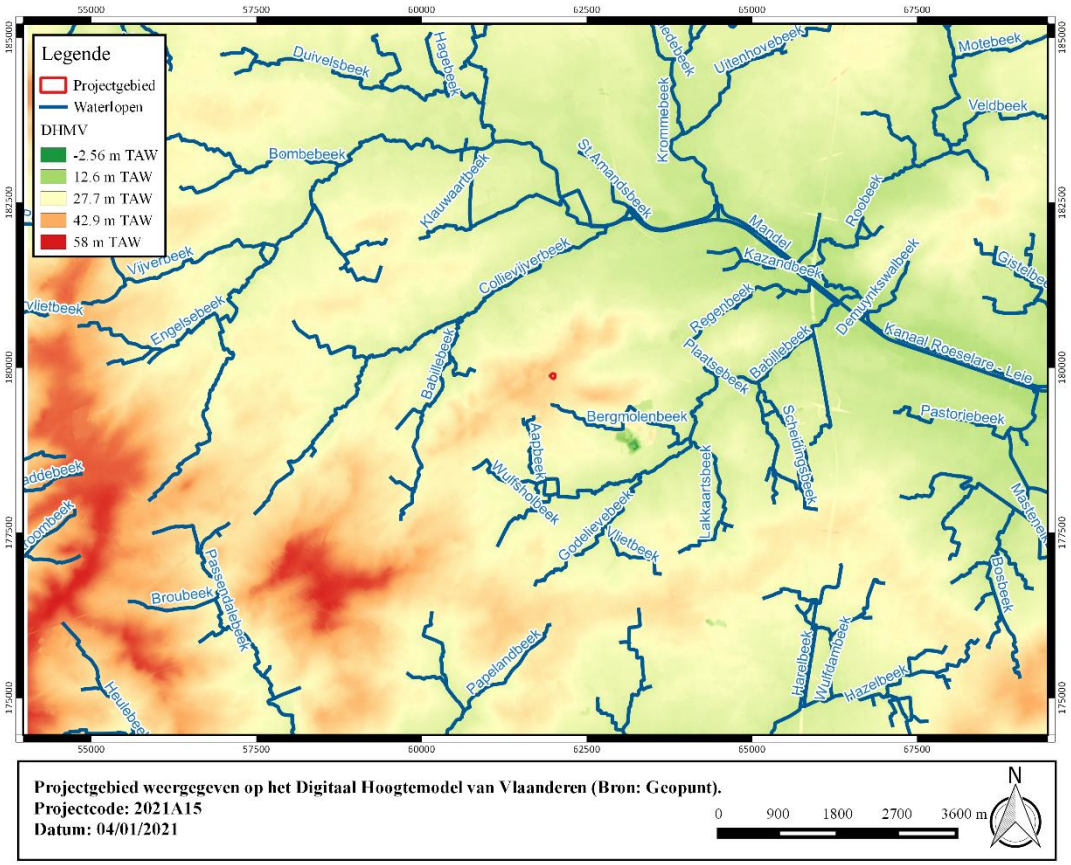
Het lokaal hoogtemodel lokaliseert het plangebied op een hoogte van ca. 34.1 – 35.4 m TAW. De zone waar het bestaande gebouw gelegen is, situeert zich iets hoger. Dit gebouw is gerealiseerd op een iets hoger gelegen platform. Verder kent het terrein een licht dalend verloop in zuidwestelijke richting. In het zuidwestelijk terreindeel situeert zich een lager gelegen depressie. Opvallend is de scherpe demarcatie op het hoogtemodel tussen het plangebied en de zone ten noordwesten. Vermoedelijk is het terrein deels in terras afgegraven voor de realisatie van de bestaande bebouwing. Op basis van de beschikbare gegevens zijn geen sluitende uitspraken te doen omtrent de impact van eventuele reliëfwijzigingen op de bodemgesteldheid.

Dit landschappelijk kader – op hoger gelegen terrein - moet een grote aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars. De hogere en drogere zandleembodems moeten tevens aantrekkelijk geweest zijn voor de eerste landbouwers.

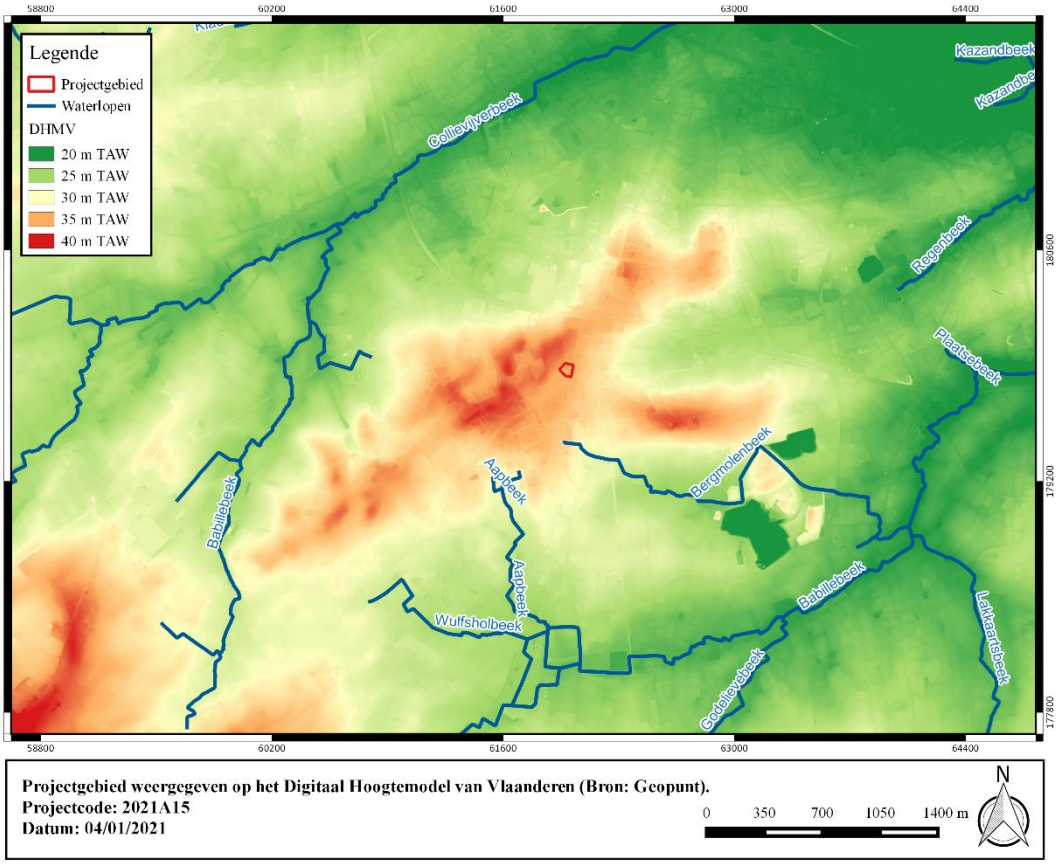
Hydrografisch is het plangebied gelegen binnen het Leiebekken, deelbekken Mandel.

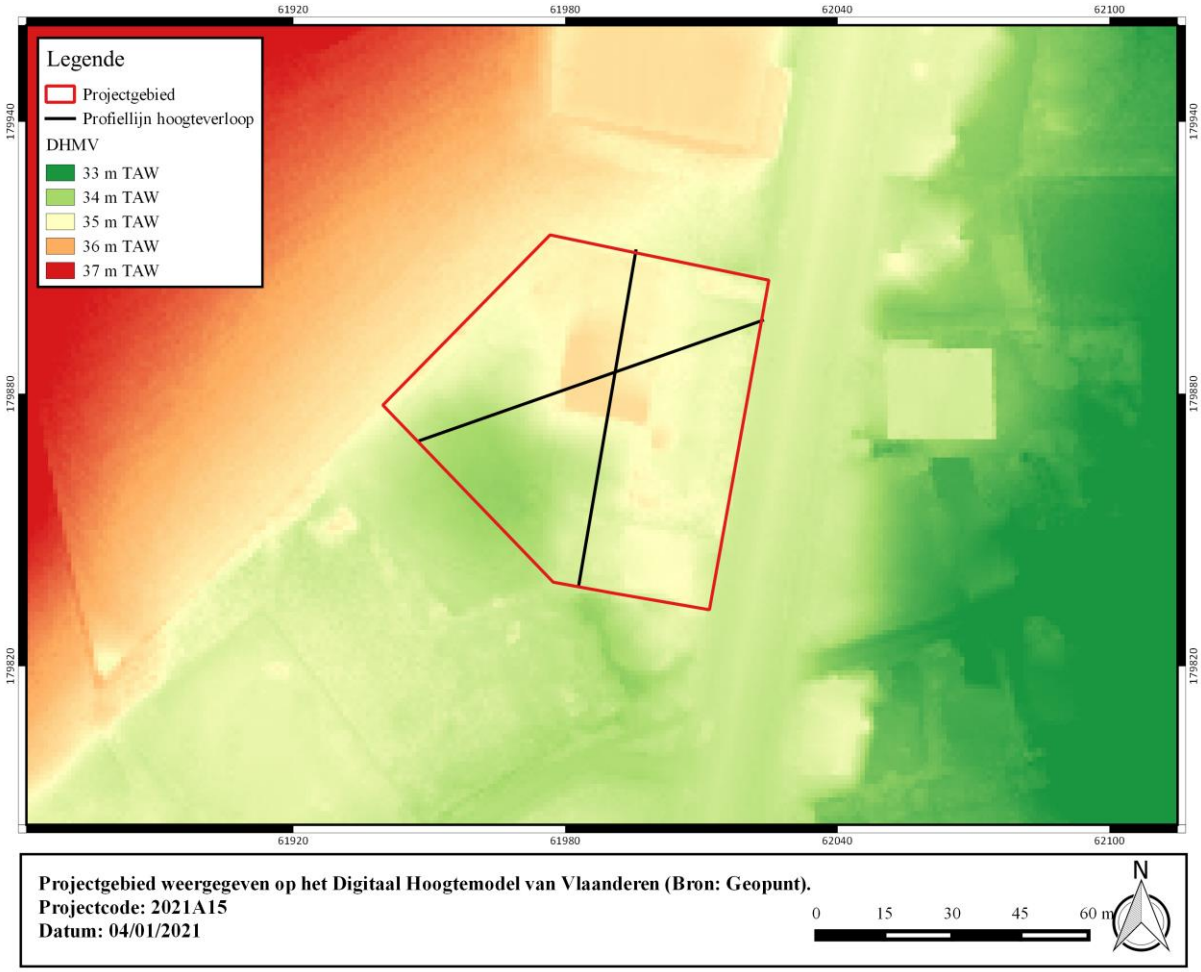
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

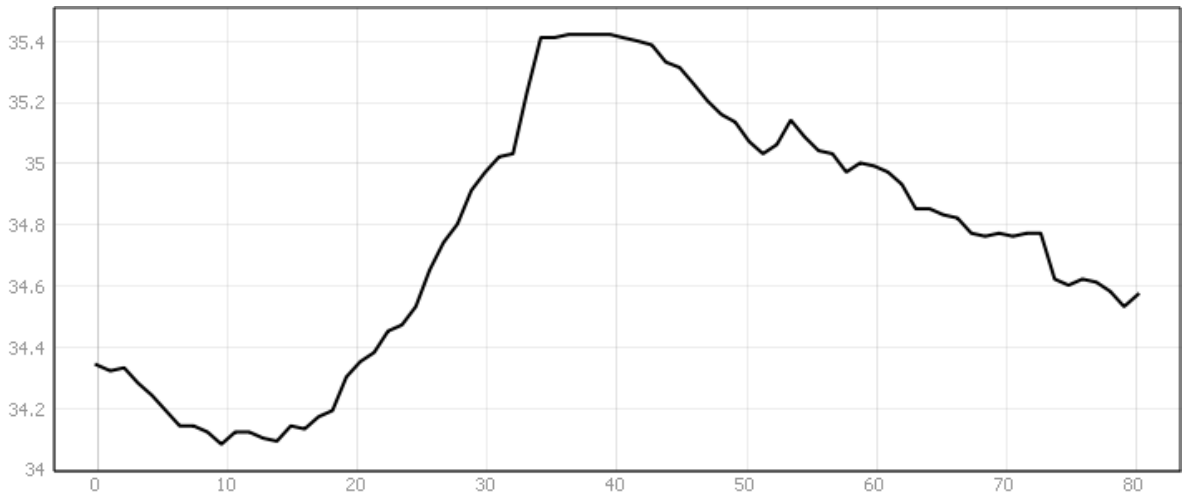
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

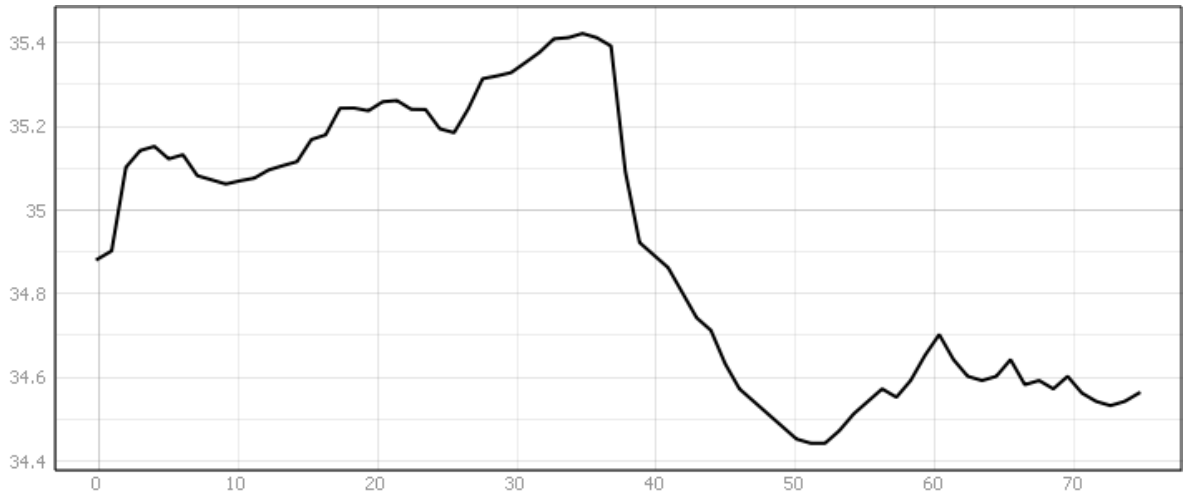
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen.

Figuur 13: Hoogteverloop, west-oost (Bron: Geopunt).

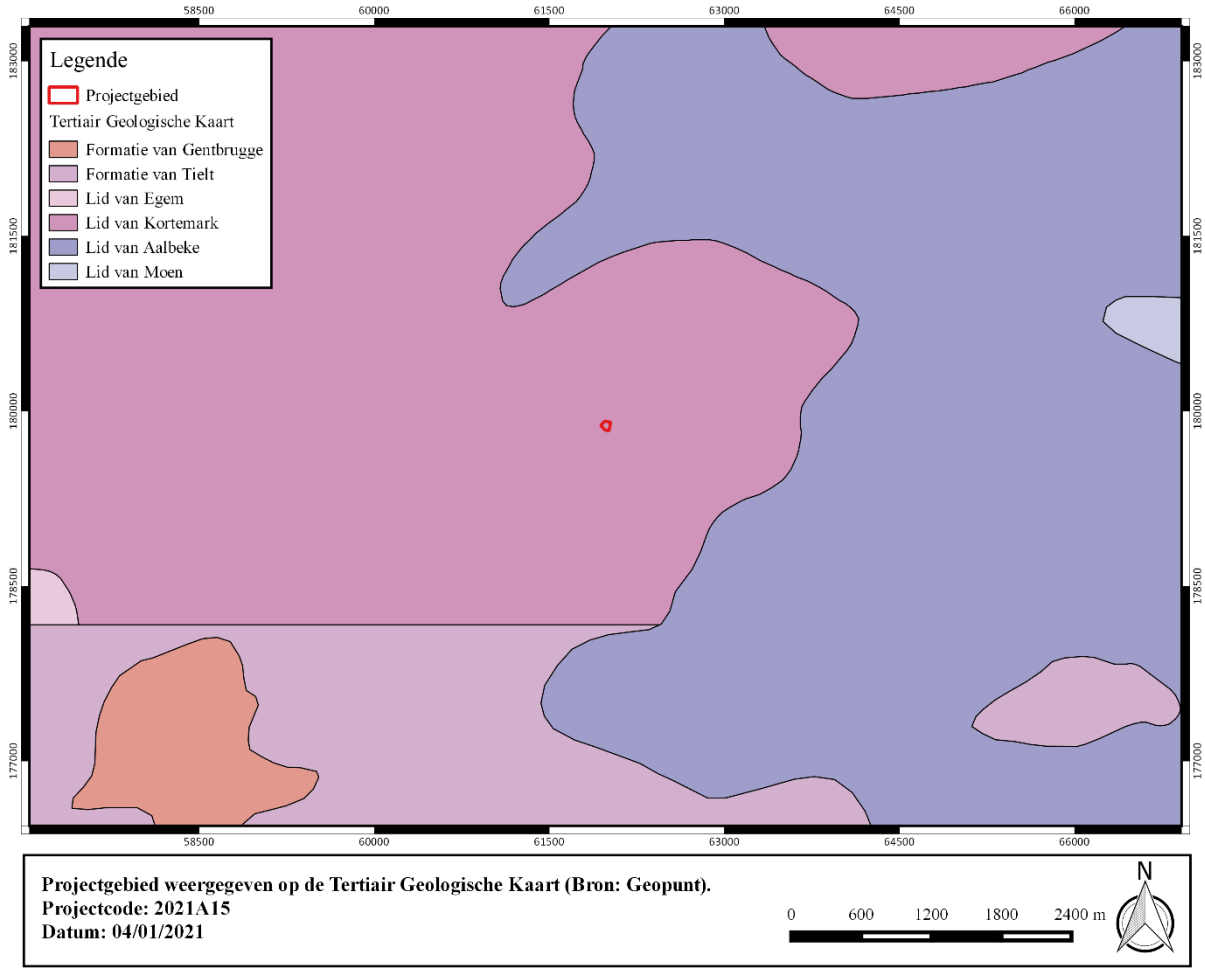

Figuur 14: Hoogteverloop, noord-zuid

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Kortemark (Formatie van Tielt).** De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

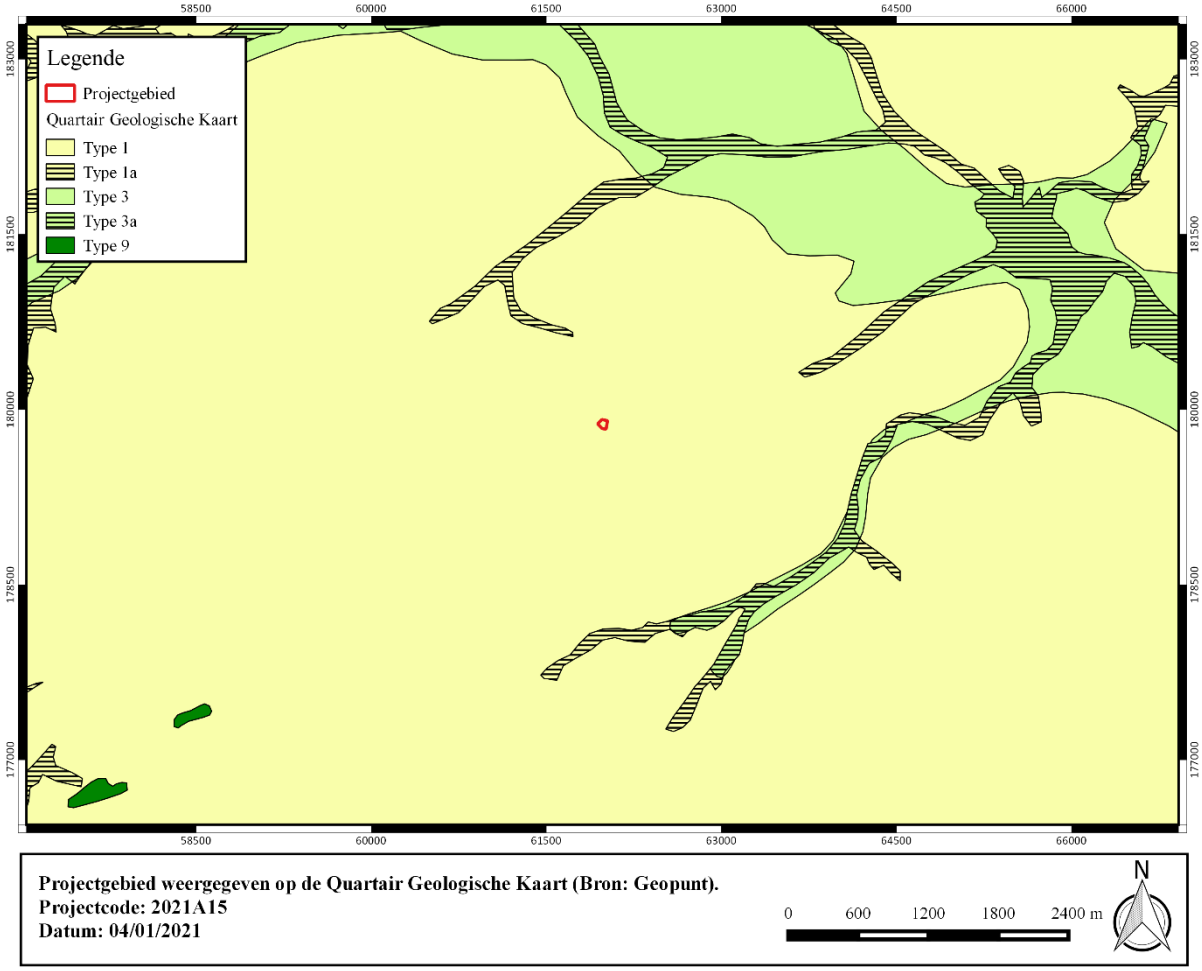
Het oudste lid is het Lid van Kortemark en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleiig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

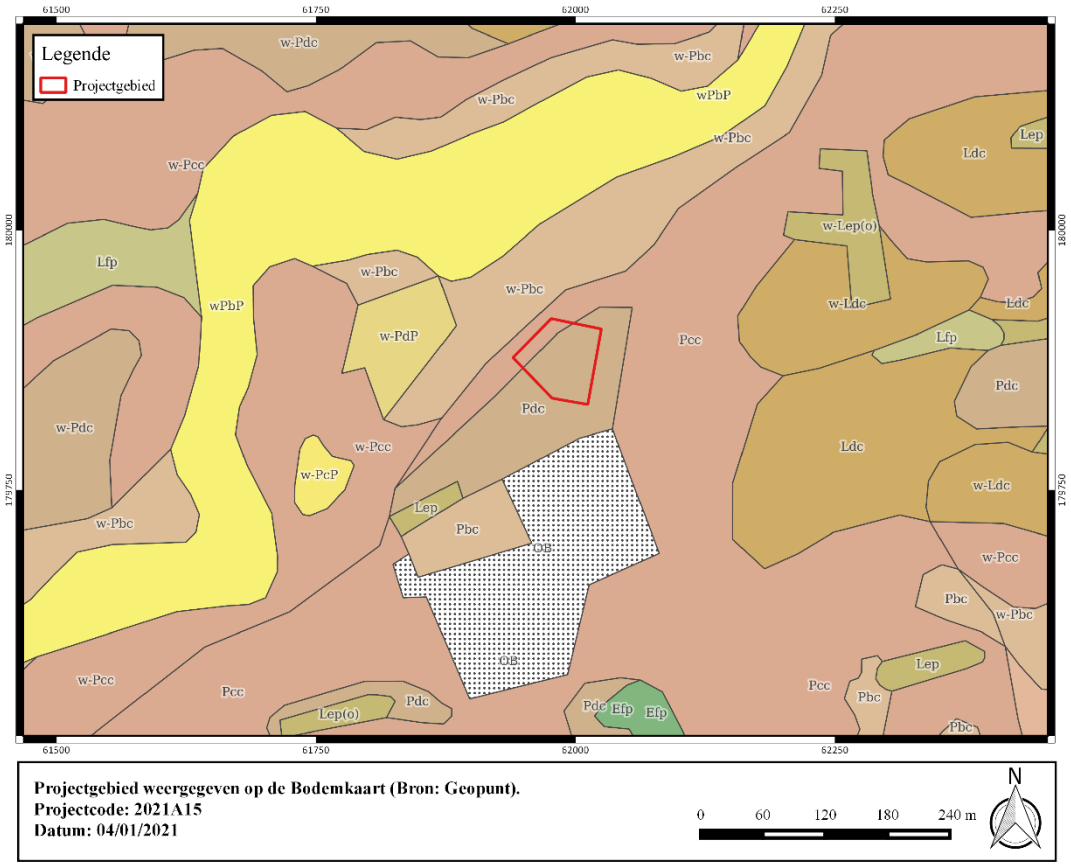
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodemvormingsprocessen

De bodemkaart geeft een matig droge tot matig natte, lichte zandleembodem weer waarvan het oorspronkelijke bodemprofiel grotendeels gehomogeniseerd is door landbouwactiviteiten. Vanwege de gunstige, hoger gelegen locatie en geschikte landbouwgronden moet de locatie aantrekkelijk geweest zijn voor vroegere landbouwgemeenschappen.

Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingele overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

Het bodemtype **Pdc** is een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwlaag is zeer donker grijsbruin en humeus rijk. Het materiaal wordt bruin tot bleekbruin vanaf 30 cm diepte en in deze horizont komen roestverschijnselen voor vanaf 40-60 cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B begint tussen 60 en 80 cm. De klei aanrijkingshorizont is in veel gevallen bijna verdwenen en worden ijzerconcreties aangetroffen. Soms komt een zand- of leemsubstraat voor, in andere golvende gebieden waar Tertiair binnen boorbereik voorkomt is het een klei of klei-zandsubstraat.

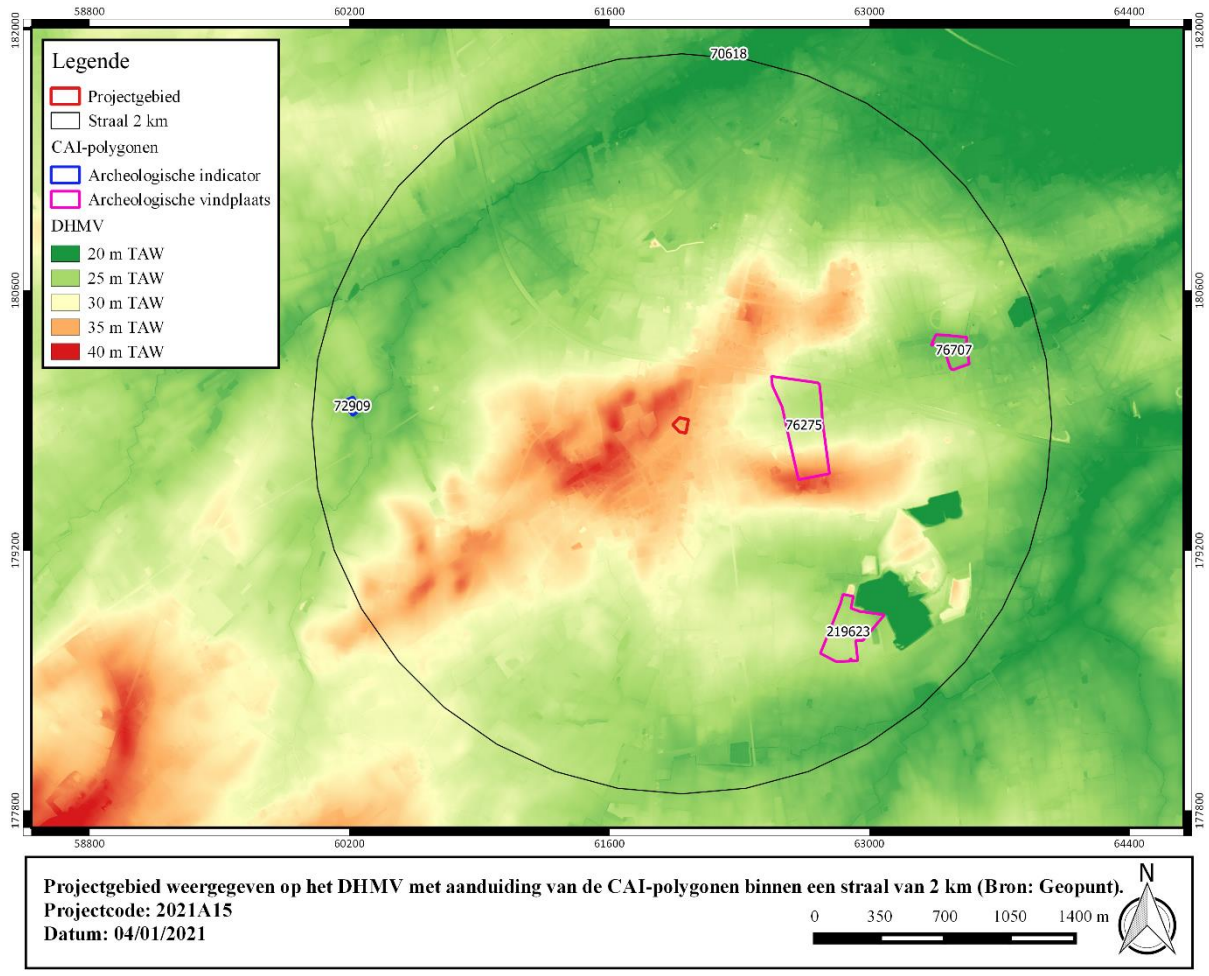

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn verschillende vindplaatsen gekend dankzij het werk van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen. Het betreft dan ook veelal gerecupereerd materiaal bij werfcontroles of veldprospecties waarvan de specifieke context niet altijd gekend is. Bij zowel prospecties als controles werden artefacten gerecupereerd uit het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum hetgeen inderdaad de aanwezigheid van rondtrekkende groepen enigszins bevestigt. Tevens werd tijdens controles aardewerk gerecupereerd dat wijst op mogelijke bewoning in de Romeinse periode. Verder zijn gekende archeologische onderzoeken met ingreep in de bodem eerder schaars. Bij een proefsleuvenonderzoek langs de Dadizeleleenstraat, op het grondgebied van Rumbeke, zijn verschillende houtskoolmeilers in kaart gebracht. Vanwege het gebrek aan vondstmateriaal kon hiervoor geen datering naar voor geschoven worden.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

70618	Controle van werken (1990); NK: 15 meter Romeinse tijd: potje uit aardewerk. Het blijft inheems reducerend gebakken aardewerk uit ongeveer 180 n. Chr. te zijn. Mogelijk komt dit uit een waterput. Tijdens het graven

	van de funderingen van het recentste gedeelte van het huis van Stefaan Oplinus werd een ronde zwarte vlek waargenomen. Opgraven kan slechts bij het afbreken van het gebouw. De vondst bevindt zich ongeveer rond de dubbele buitendeur van het bijgebouw die ongeveer naar het zuiden wijst. Bron: Jozef Goderis, Vobow, PAMZOV Velzeke
76275	Veldprospectie (1983); Opgraving (2002, 2004); NK: 250 meter Paleolithicum: tweetal artefacten Vroeg-mesolithicum: lithische artefacten, omdat er geen rechthoekige trapezia en wommersomkwartsiet is gevonden vermoedt men een vroegmesolithische site Neolithicum: 2 gesteelde pijlpunten en fragmenten van gepolijste bijlen Finaal-Neolithicum: overgang neolithicum naar vroege bronstijd. C14-datering op houtskool uit de paalsporen geven tussen 2290 en 2130 v.Chr. Romeinse tijd: terra sigillata (4 fragmenten), fragment van een dolium, kruikamfoor en 2 randscherven van een mortarium Bron: S.n. 2003, Activiteitenverslag 2002 van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen, Algemene vergadering 19 maart 2003.
76707	Controle van werken (2008); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal waaronder 2 duimnagelschrabbers, een gewone schrabber en een Tsjongerspits Nieuwe tijd: bouwceramiek -gele afgebrokken moef met kalkpleister - rode baksteen met kalkpleister - brokstukken van kalkpleister - talrijke fragmenten van waterafleidings-buizen in grès. Scherven: 1 ranscherf van melkteil, 2 wandscherven met loodglazuur, 1 bodemscherf. Steengoed, 1 randscherf 1 waandscherf in bruin steengoed, 1 bodemscherf in grijs steengoed - Bij uitbaggeren walgracht: 1 zilverstuk (postmiddeleeuws), 1 koperen munt van Filips IV (1650) - 1 bandeliersluiting, 1 schoengesp (18de eeuw), visloden - Bij uitbaggeren walgracht: Munten uit moderne tijd 20ste eeuw: Bij uitbaggeren walgracht: Britse ontsteker uit 1917, ca. 100 geweerpatronen (WO I & II), 10 springtuigen Bron: S.n. 2003, Activiteitenverslag 2002 van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen, Algemene vergadering 19 maart 2003
219623	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 meter Onbepaald: 12 houtskoolmeilers, verspreid over het terrein Late middeleeuwen: greppelstructuren en een depressie Nieuwe tijd: 3 perceelsgrachten

	Bron: Apers Th. 2017: Archeologische prospectie Rumbeke Dadizeleleenstraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster.

II. Archeologische indicatoren

Onbepaald

72909	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht. De gracht en gebouwen zijn nog aanwezig in 1850.

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De oudste vermelding van Rumbeke is in de 12de eeuw als Rumbeca, wat waarschijnlijk moeras of brede kreek betekent. De parochie omvat in de 12de eeuw het grondgebied van het huidige Rumbeke, Oekene en Kachtem. Tot de 16de eeuw is Rumbeke een betwist gebied tussen de kasselrijen van Kortrijk en Ieper. Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide hoevebouw gedurende de late middeleeuwen.

Vanaf de 16de eeuw vormt de vlasindustrie, naast de landbouw, een belangrijke bijkomende inkomstenbron voor tal van landarbeiders, die zich toeleggen op de huisweverij- en spinnerij. Velen blijven werkzaam binnen deze structuur tot het begin van de 19de eeuw. Bij de crisis in het midden van de 19de eeuw emigreren veel inwoners van Rumbeke naar Frankrijk. In de tweede helft van de 19de eeuw is er een explosieve groei van de chicoreiteelt in de gemeente. Ook worden er een ruim aantal steenovens opgericht. De textielnijverheid in Rumbeke kent haar hoogtepunt in de eerste helft van de 20ste eeuw met de komst van drie mechanische weverijen.

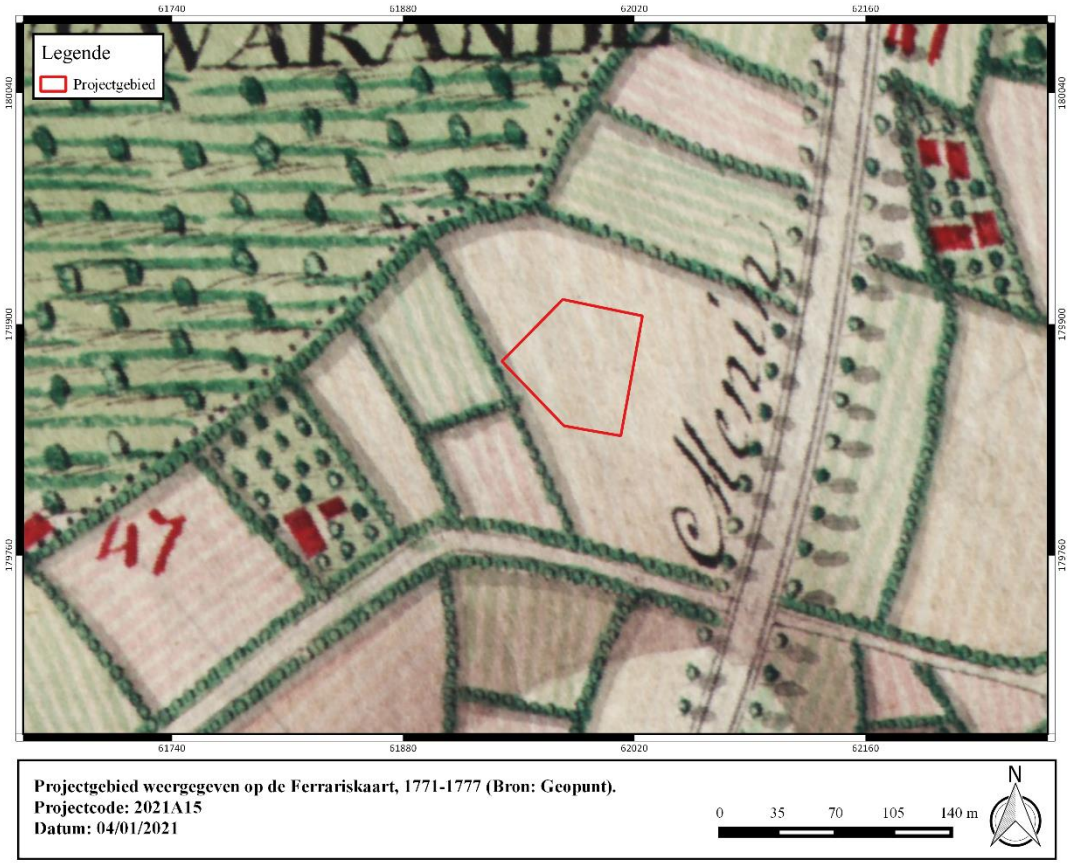
In 1918 kent het dorp zware beschadigingen tijdens het bevrijdingsoffensief, wat woningnood tot gevolg had. Er werden noodwoningen opgericht met medewerking van het Koning Albertfonds.[3]

[3] Inventaris Onroerend Erfgoed

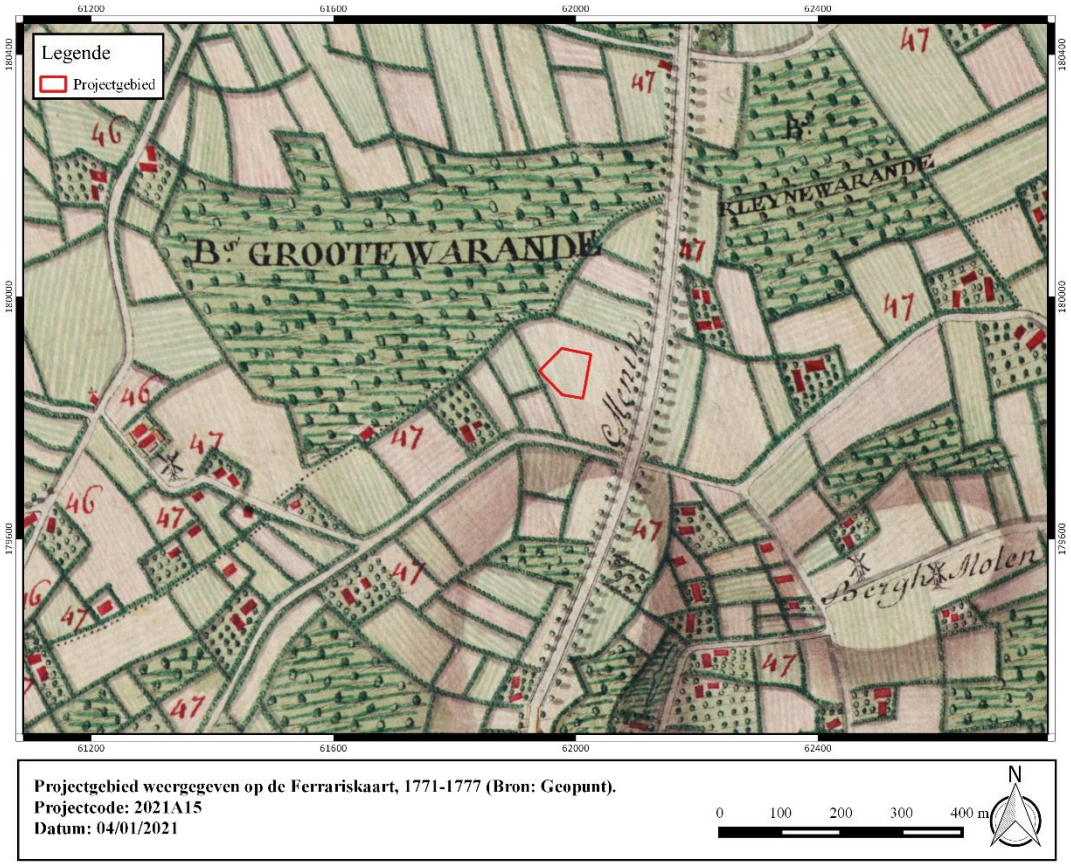
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart karteert het plangebied als akker. Vermoedelijk dient het plangebied iets oostelijker gesitueerd te worden, grenzend aan het verloop van de met bomen omzoomde Meensesteenweg. Ten noordwesten van het plangebied strekt zich een omvangrijk bosgebied uit, dat wordt aangeduid met de benaming *Warande*. Dit kan erop wijzen dat deze bebost zone vroeger in gebruik was als jachtgebied. In de omgeving van het plangebied is verspreide bebouwing waar te nemen. De kern van het gehucht Zilverberg is nog niet tot ontwikkeling gekomen. De aparte parochie ontstond op 27 december 1935 uit een gedeelte van de parochie Rumbeke en van de Heilig Hartparochie van Roeselare. De bouw van de Sint-Henricuskerk kerk startte in 1936 en ze werd ingewijd in 1939.

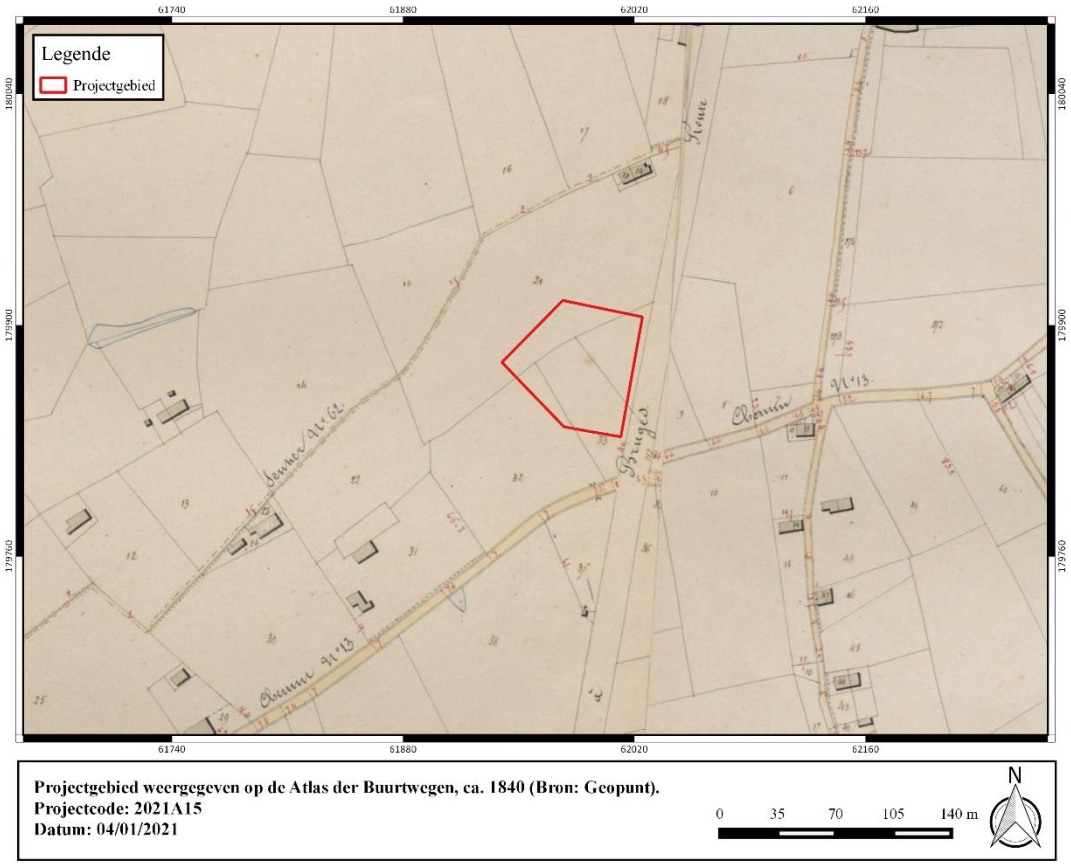
De 19e-eeuwse kaarten geven geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Op de Vandermaelenkaart is via reliëflijnen duidelijk de Zilverberg waar te nemen. Ook op de loopgravenkaart van 1917 is geen bebouwing afgebeeld. In de omgeving van het plangebied zijn wel een aantal barakken weergegeven. De topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw geeft enkel informatie over het oostelijk terreindeel. De bestaande bebouwing is gedeeltelijk te vrijwaren.

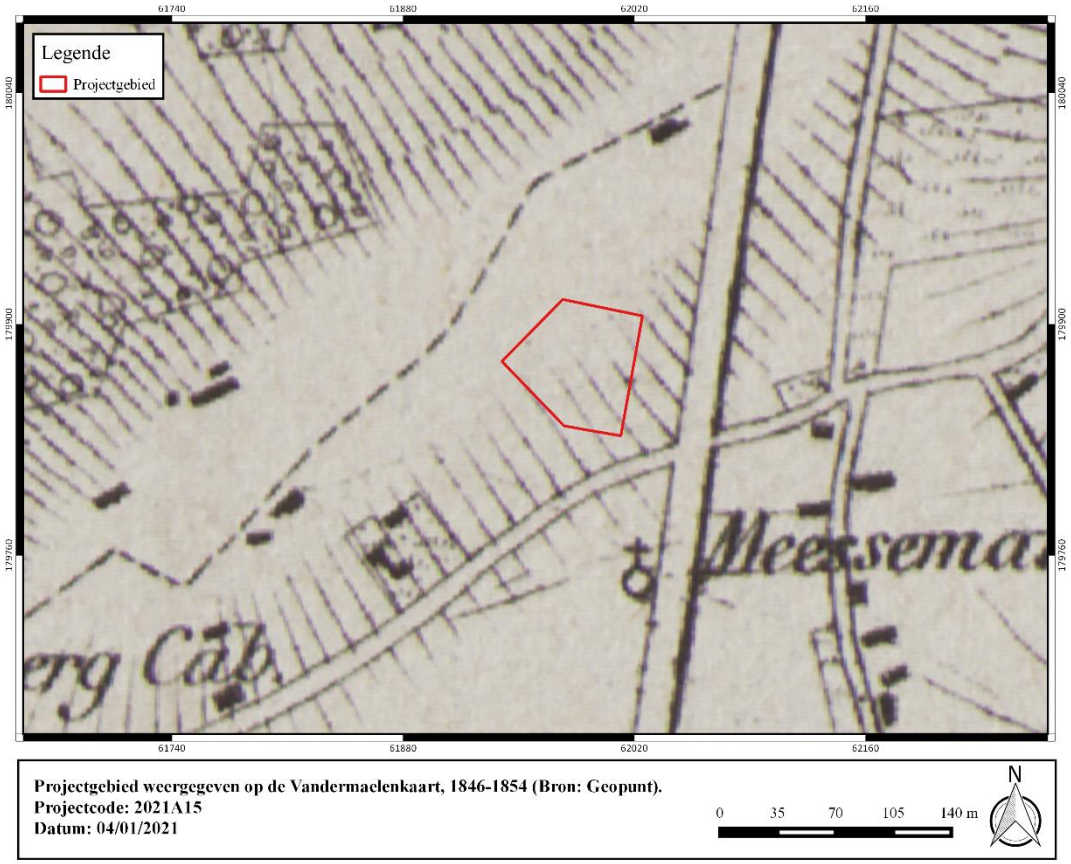
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

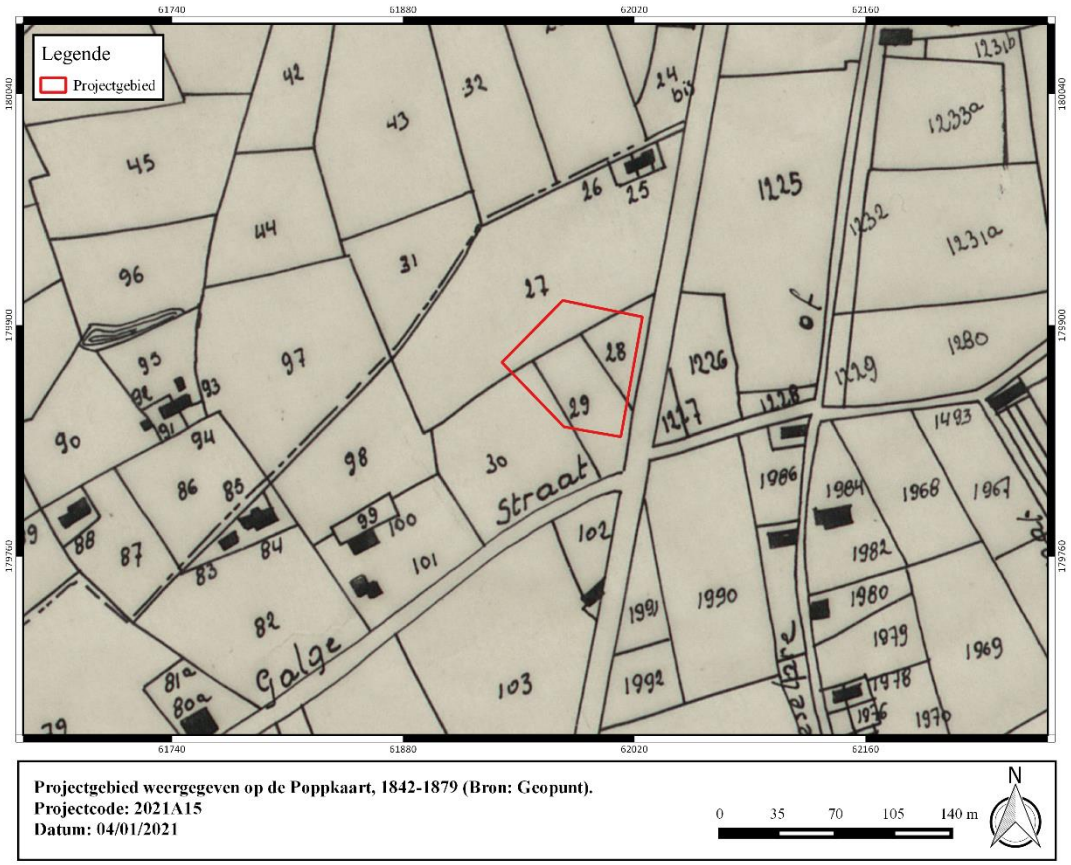
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

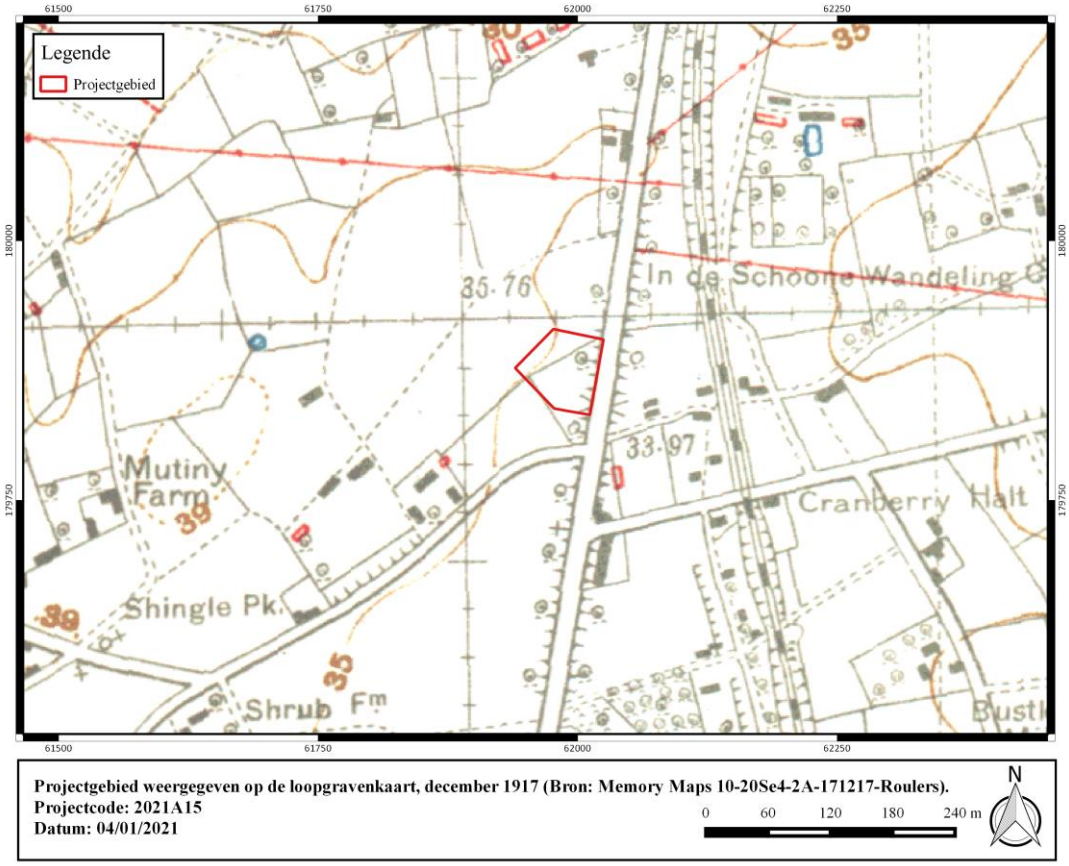
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

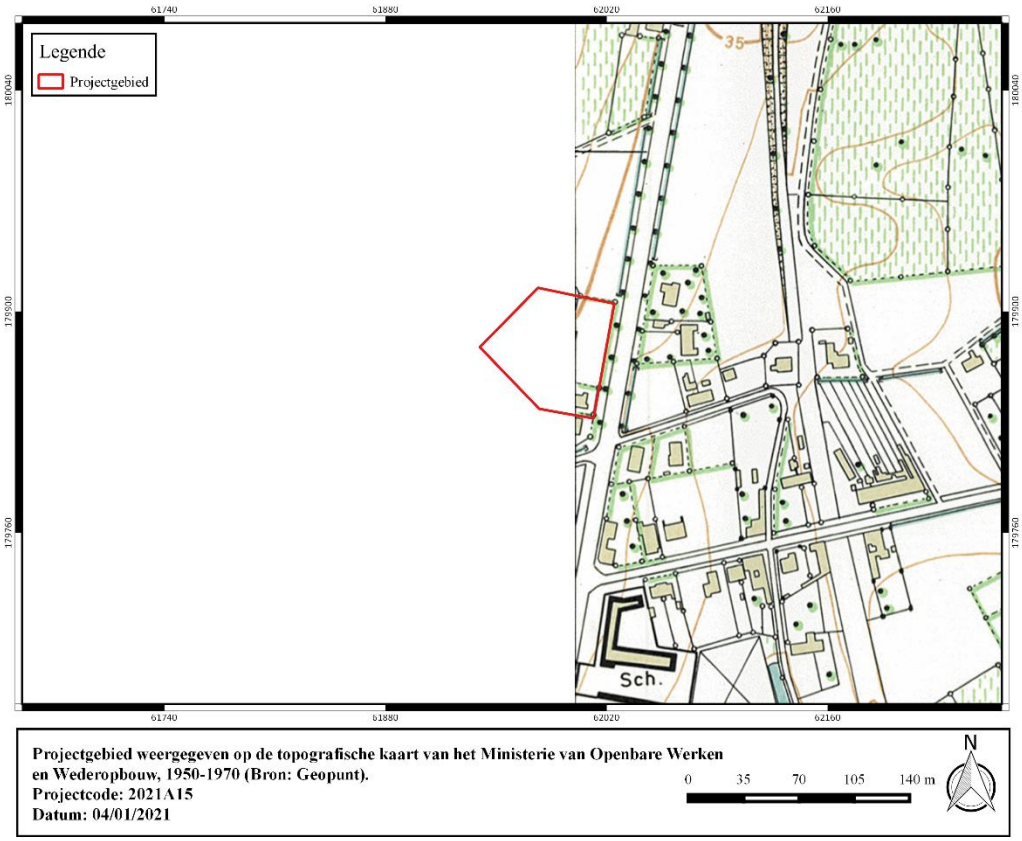
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart van december 1917 (Bron: Memory Maps 10-20SE4-2A-171217-Roulers).

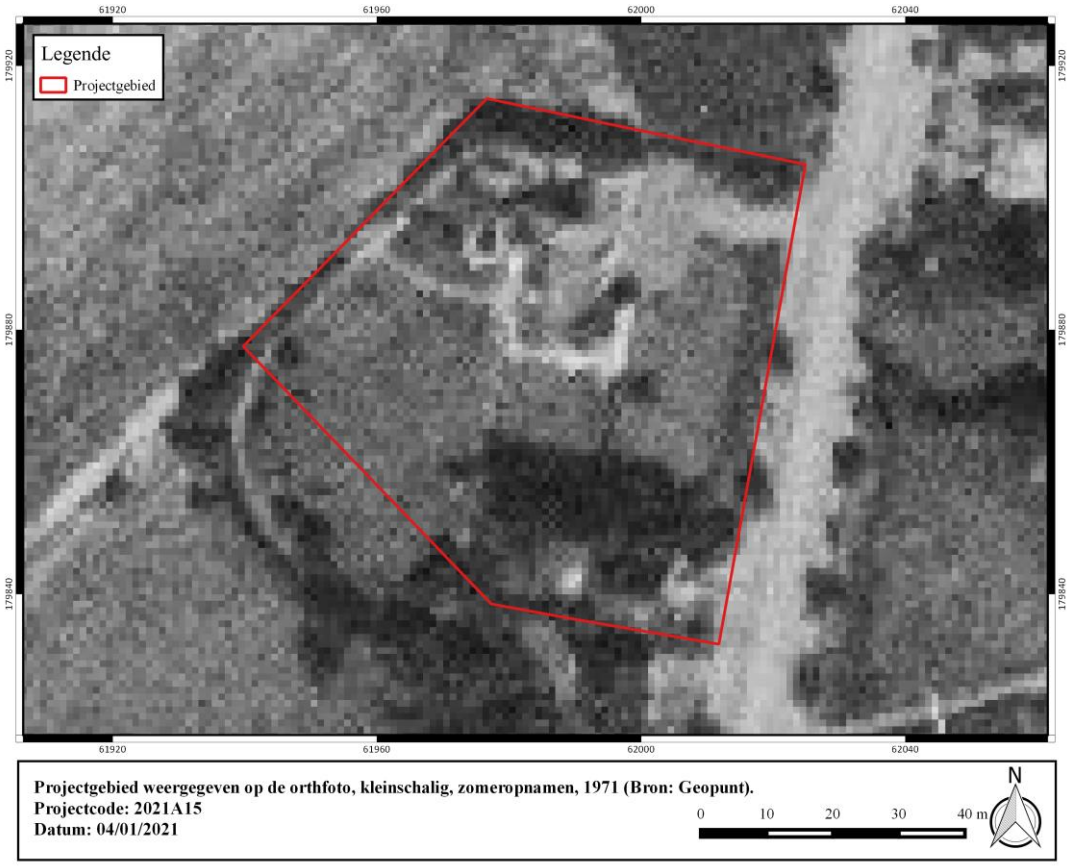

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtopname is de huidige toestand waar te nemen.

Op heden is ca. 500 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing betreft 2 woningen die op heden niet meer bewoond zijn. Rondom de gebouwen is verharding aanwezig. Vooral aan de buitenrand van het projectgebied is vrij dichte vegetatie in de vorm van bomen aanwezig.

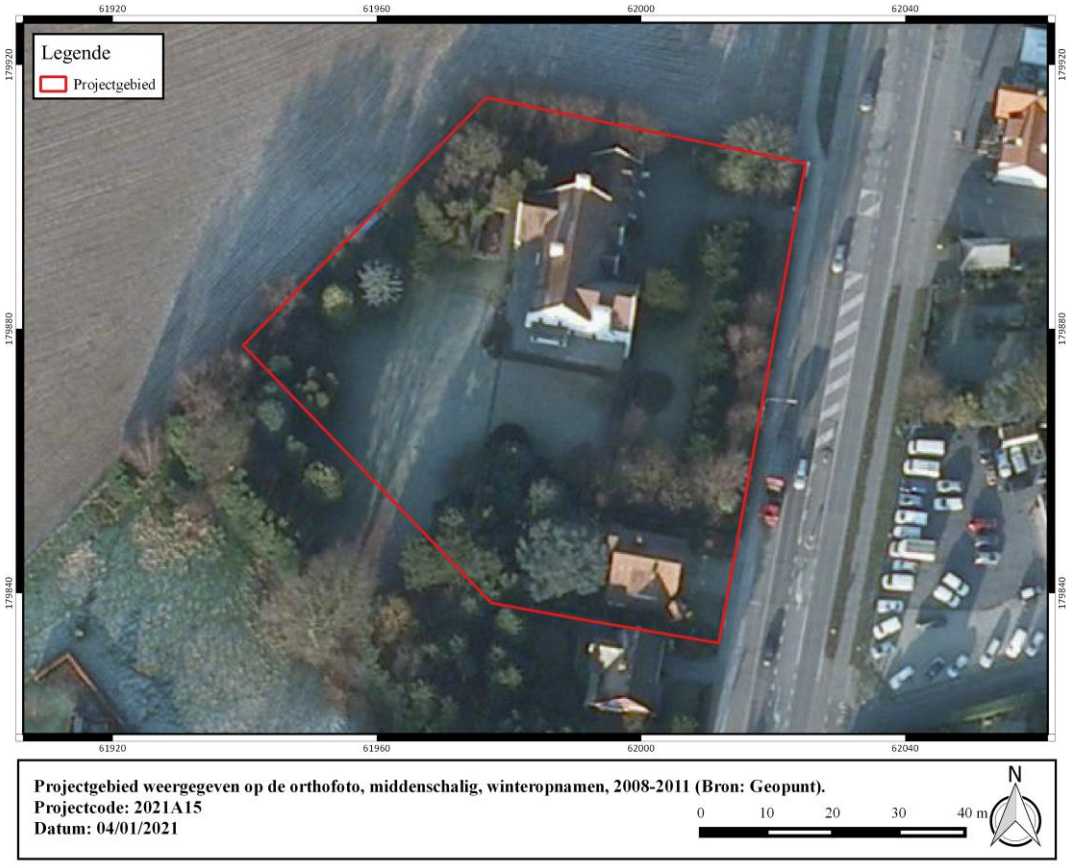
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orhtofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Meensesteenweg 406 te Roeselare. Het projectgebied is ca. 4558 m² groot en wordt ingenomen door twee woningen met tuin. Deze gebouwen worden in het kader van de geplande ontwikkeling gesloopt. Vervolgens worden twee nieuwe kantoorgebouwen, verzonken parkeerplaatsen, nutsvoorzieningen en groenaanleg gerealiseerd.

Het onderzoeksgebied is gelegen op de top van een heuvelkam met het toponiem 'Zilverberg', ten zuiden van de Roeselaarse stadskern. Deze afgesneden heuvel wordt in het noorden afgeschermd door de vallei van de Babbillebeek en Collivijverbeek en in het zuiden door de de vallei van de Bergmolenbeek, Regenbeek en zijtakken die allen afwateren richting de Mandel. Deze locatie, op een heuveltop nabij de vallei van de Mandel en kleinere beekvalleien, moet een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben rondtrekkende groepen jagers-verzamelaars. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op de afzettingen van het Tertiair. De bodemkaart geeft een matig droge tot matig natte, lichte zandleembodem weer waarvan het oorspronkelijke bodemprofiel grotendeels gehomogeniseerd is door landbouwactiviteiten. Vanwege de gunstige, hoger gelegen locatie en geschikte landbouwgronden moet de locatie evenzeer aantrekkelijk geweest zijn voor vroegere landbouwgemeenschappen.

De cartografische bronnen reflecteren een landelijke omgeving waarbij de Meensesteenweg een belangrijk verbindend element vormt. Op de kaart van Ferraris is te zien dat het terrein in gebruik is als akkerland. Het verloop van de huidige Karabinierstraat is reeds aangeduid. Ten noordwesten en noordoosten van het onderzoeksgebied bevinden zich respectievelijk de 'Grootte Warande' en de 'Kleyne Warande'. Dit zijn afgesloten stukken bos die gebruikt werden als persoonlijk jachtgebied. In de omgeving is kleinschalige verspreide bewoning afgebeeld. In de omgeving van het onderzoeksgebied is geen bebouwing afgebeeld. Ook op de 19e-eeuwse bronnen is geen bebouwing weergegeven ter hoogte van het projectgebied. Tijdens WOI komt de omgeving op ruime afstand achter het front te liggen, binnen de Duitse logistieke sector. Loopgravenkaarten geven geen militaire structuren weer ter hoogte van het onderzoeksgebied. Binnen de orthofotosequentie is weinig tot geen evolutie waar te nemen. De huidige situatie is reeds grotendeels herkenbaar op het oudste luchtbeeld.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn verschillende vindplaatsen gekend dankzij het werk van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen. Het betreft dan ook veelal gerecupereerd materiaal bij werfcontroles of veldprospecties waarvan de specifieke context niet altijd gekend is. Bij zowel prospecties als controles werden artefacten gerecupereerd uit het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum hetgeen inderdaad de aanwezigheid van rondtrekkende groepen enigszins bevestigt. Tevens werd tijdens controles aardewerk gerecupereerd dat wijst op mogelijke bewoning in de Romeinse periode. Verder zijn gekende archeologische onderzoeken met ingreep in de bodem eerder schaars. Bij een proefsleuvenonderzoek langs de Dadizeleleenstraat, op het grondgebied van Rumbeke, zijn verschillende houtskoolmeilers in kaart gebracht. Vanwege het gebrek aan vondstmateriaal kon hiervoor geen datering naar voor geschoven worden.

Concreet dient ter hoogte van het projectgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vanwege de zeer gunstige landschappelijke situatie bestaat de verwachting uit zowel artefactenconcentraties uit de steentijden als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Tijdens het bureauonderzoek is geen informatie aan het licht gekomen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van ondergronds erfgoed. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek na de

sloop de bodemopbouw en bewaringsomstandigheden met betrekking tot artefactensites te evalueren. Mocht hieruit blijken dat bodemhorizonten die indicatief kunnen zijn voor betere bewaringsomstandigheden aanwezig zijn dan dienen deze in een verkennend grid bemonsterd te worden. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Memory Maps

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.